

- посилення системи психосоціальної підтримки та догляду для постраждалого від кризи населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ensuring teaching and learning continues in Ukraine. *Unesco* : офіційний вебсайт. URL: <https://www.unesco.org> (дата звернення: 27.10.2022).
2. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник. *Міністерство освіти і науки України* : офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 27.10.2022).
3. Цифрова трансформація та безпека освітнього простору в умовах воєнного стану. *Державна служба якості освіти України* : офіційний вебсайт. URL: <https://znayshov.com> (дата звернення: 27.10.2022).
4. Мар'єнко М., Сухих А. Організація навчального процесу у ЗЗСО засобами цифрових технологій під час воєнного стану. *Український Педагогічний журнал*. 2022. №2. С. 31-37.
5. Digital transformation ahead of schedule. How Ukrainian universities survive and transform in times of war. *Elephantinthelab* : офіційний вебсайт. URL: <https://elephantinthelab.org> (дата звернення: 27.10.2022).

Марченко Ю.П.,

студентка II курсу магістратури Педагогічного факультету

Національного педагогічного

університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник - Ремньова А.Г.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки

Національного педагогічного

університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В ПОЛЬЩІ

Анотація. У статті досліджено проблему педагогічного консультування, систематизовано вимоги до спеціалістів у галузі консультування, визначено функції та кваліфікаційні характеристики педагогічного консультанта у Польщі.

Abstract. In the article the problem of pedagogical counseling is investigated, the requirements for specialists in the field of counseling are systematized, the functions and qualification characteristics of pedagogical counselor in Poland are determined.

В умовах масштабних реформ вітчизняного освітнього простору існує нагальна потреба у створенні ефективної системи поширення знань та інформації в соціально-гуманітарній сфері, зокрема, у педагогічному консультуванні та послугах дорадників. Розвиток ринкових відносин, зміни у державній власності, створення різноманітних професійних установ та перепідготовка працівників освіти привели до того, що консультаційні послуги відіграють все більшу роль у розвитку різних сфер виробництва в Україні та в організації інформаційно-консультаційної діяльності. Створення ефективної та надійної системи інформаційно-консультаційного обслуговування педагогічних працівників, учнів та їх батьків є однією з найважливіших передумов ефективного вирішення освітніх проблем у суспільстві.

Аналіз перспектив розвитку консультаційних послуг в Україні та досвіду розвитку цих послуг у світі показує, що кожна країна-член ЄС повинна мати систему консультування виробничої діяльності приватного сектора, а саме консультаційних послуг. У сучасному світі все більшого значення набуває необхідність надання професійних консультацій в умовах нестабільності сучасного світу, економічної глобалізації та вільного потоку капіталу та людських ресурсів між країнами. Динамічний розвиток структур і консультаційної діяльності ґрунтується на необхідності профорієнтації та консультування не тільки під час навчання в школі, а й протягом усього життя (life-long learning); поява нових можливостей кар'єрного зростання сприяє розвитку різноманітних освітніх шляхів, тим самим розширюючи поле освіти; характер вільного ринку, що відкриває можливість самозайнятості; конкуренція, що веде до необхідності здобуття нових знань і навичок, веде до ефективного пошуку роботи [2; с. 1].

Необхідність забезпечення консультативної допомоги різко зросла у зв'язку з дестабілізацією, пандемією, військовими діями, загрозою ядерної катастрофи, що охопили сучасний світ і зумовили зміни у сфері освіти. Дистанційне навчання стало викликом для вчителів, учнів, батьків і порушило багато проблем психологічного, професійного характеру, що потребувало допомоги у їх вирішенні. Тому останнім часом у науковців посилюється інтерес до вивчення проблеми всіх видів консультування: психологічного, соціального і педагогічного. Якщо порівнювати досвід надання консультаційної допомоги в Україні та за кордоном, розуміємо, що дана професійна діяльність знаходиться на етапі формування. Тому зарубіжний досвід у сфері консультування і напрацювання іноземних науковців можуть стати у нагоді під час процесу становлення та розвитку консультативної діяльності у вітчизняній освіті.

Вивченням факторів, які впливають на реалізацію консультування в різні історичні періоди та труднощам розвитку консультативної діяльності присвячено багато досліджень іноземних науковців: Л. Інгол, А. Кайзер, Е. Абрахамсон, М. Кіппінг, Б. Ерст, А. Бежаниян та ін. Проте вітчизняні вчені не залишаються осторонь і роблять свій внесок в дослідження проблеми консультування в освітній сфері. Специфіку соціально-педагогічного консультування розглядали такі вчені як: Л. Шипіцина (вивчала деякі аспекти консалтингу), Т. Андреева (вивчала основні аспекти консультування соціального педагога), І. Дубровіна (досліджувала особливості ведення бесіди з неповнолітніми) та В. Саюк (систематизувала технології та методи педагогічного консультування). Але поряд з цим деякі аспекти даної проблеми, зокрема, специфіка консультування в закладах освіти різного типу та спрямованості залишаються слабо дослідженими.

Метою нашого дослідження є визначити особливості педагогічного консультування в Польщі та розглянути основні кваліфікаційні характеристики і функції консультанта в галузі освіти, виявити можливості впровадження зарубіжного досвіду педагогічного консультування у освітню сферу України.

Консультація (від лат. *consultatio* – порада, розгляд) – порада спеціаліста або досвідченої людини з будь-якого питання, тобто надання інформаційних послуг клієнту, який звертається за допомогою. Консультування є досить поширеним і широко досліджуваним у психології, медицині, управлінні персоналом та інших галузях. Навчальні заклади пропонують різні види консультування: психологічне консультування, соціально-просвітницьке консультування, методичне консультування тощо.

Консультаційна діяльність у галузі освіти має свої особливості, що вирізняє її від інших видів консультативної діяльності. Це професійна діяльність, спрямована на задоволення потреб закладів і установ освіти та педагогічних працівників у консультаціях із питань професійної діяльності та розвитку; виявлення і аналіз проблем у професійній діяльності, надання допомоги та розроблення рекомендацій щодо їхнього вирішення, а також сприяння реалізації цих рекомендацій [5, с.21-22]. Педагогічне консультування – це вид соціальної взаємодії, за допомогою якої педагог-консультант надає реальну допомогу всім, хто її шукає. Це взаємодії відбуваються в конкретному часі і місці, мають свою логіку і сенс як на індивідуальному рівні для консультанта, так і на соціальному рівні [3; с. 1]. Педагогічне консультування передбачає надання консультаційних послуг фізичним особам (батькам, учням, опікунам) у ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих здібностей, побудови індивідуальної освітньої траєкторії дітей з особливими освітніми потребами. Педагогічне консультування належить до інноваційних технологій розвитку педагогічних кадрів та допомогі сім'ї щодо вирішення проблем пов'язаних з навчально-виховною діяльністю. Воно розглядається як «галузь педагогічного знання», сутність якого полягає в «супроводі учня в освітньому процесі і наданні йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з навчальною діяльністю та особистісним розвитком у цілому» [1; с. 4].

На особливу увагу заслуговує досвід функціонування дорадчої служби в Республіці Польща. Необхідність підвищення професійного рівня, постійного доступу до найновіших досліджень в галузі освіти, зумовила підняття цієї проблеми на загальнодержавний рівень. Це стало основною причиною створення перших дорадчих центрів, діяльність яких до початку 90-х рр. була направлена на навчання, впровадження і розповсюдження технічного, технологічного прогресу. Система дорадництва в Республіці Польща має багатолітню історію, проте правові норми були введені пізніше. Згідно з чинним законодавством, в країні функціонує 16 воєводських (обласних) осередків дорадчої служби, які підпорядковуються воєводі, а також дорадчий центр, який є державною юридичною особою.

Система освіти Польщі у 2012 році увійшла в ТОП-10 освітніх систем світу за даними Програми міжнародного оцінювання студентів (PISA). Це свідчить про стрімкий розвиток країни після падіння комуністичного режиму в 1989 році [5; с. 2]. На розвиток дорадництва у 2007-2013 роках ЄС надало 350 млн євро. Польські дорадники мають з бюджету до 2,5 млн євро на рік на воєводство, хоча для утримання приміщень та на зарплатню потрібно вдвічі більше. Цю решту дорадники заробляють платними послугами. Звертаючись до досвіду науковців Польщі, які порушують питання професійного розвитку педагогів-консультантів, визначаємо, що питання педагогічного консультування гостро постало ще наприкінці ХХ - на початку ХХІ століття. Особливістю є той факт, що роль консультанта використовується до усіх осіб, що виконують дану функцію, незалежно від установи [2; с. 8].

Досліджуючи напрацювання зарубіжних науковців, можна виокремити наступні кваліфікаційні характеристики консультанта в Польщі:

- Консультантом може бути людина, в якій є психолого-педагогічна, або ж соціологічна освіта чи має іншу освіту в області післядипломної освіти в галузі консалтингу;

- Нові освітні можливості отримують також особи, що є зацікавленими отримати освіту у вищих навчальних закладах Польщі за напрямом: дорадник, професійний консалтинг, соціальний працівник.

Особливістю даної професії полягає в тому, що консультант має оволодіти широкими теоретичними знаннями в різних напрямках педагогіки, психології, менеджменту, соціальної роботи, управління трудовими ресурсами; мати досвід в цій галузі; схильність до роботи «людина-людина», володіти комунікативними навичками.

Враховуючи специфіку роботи консультанта в якості функцій педагогічного консультування визначають наступні:

1. Профілактична – тобто надання кваліфікаційної допомоги, яка попередить педагогічні труднощі;
2. Навчально-консультативна – дії, що спрямовані на підвищення поінформованості клієнта;

3. Терапевтична – попередження проблеми через вирішення можливої існуючої.

До спеціалістів в галузі консультування ставляться високі вимоги:

- Контроль негативних емоцій в міжособистісних відносинах;
- Взаємодія з колегами, іншими клієнтами чи зовнішніми установами;
- Емоційна стійкість, емпатія, терпіння та наполегливість, ініціативність, самостійність та володіння особливими вміннями: подолання опору клієнтів щодо озвучення та прийняття власних труднощів.

Консультанти беруть на себе відповідальність за своїх клієнтів та їх рішення, які вони приймають [3; с. 6]. Відповідальність дорадника є власне кінцевим результатом професійної етики, яка складається із наступних складових елементів:

- Дотримання правил професійної етики;
- Співпраця з установами, які є активними на ринку праці;
- Дотримання професійної таємниці про інформацію;
- Актуальна та сучасна інформація для колег, які також допомагають клієнтам;
- Розуміння власних можливостей та обмежень;
- Безперервне покращення своїх знань в усіх галузях стосовно профорієнтації;
- Розуміння зв'язку особистих характеристик та встановлення контакту з клієнтом [3; с. 5].

Спеціаліст, що надає допомогу особам різного віку у формі індивідуальних та групових професійних порад, що стосуються вибору професії, побудови кар'єри, професійної підготовки, враховуючи:

- психофізичні можливості,
- професійну і побутову ситуацію,
- потреби ринку зайнятості населення,
- можливості освітньої системи [2; с. 5]. Проте варто пам'ятати, що консультування це не надання психологічної допомоги через співбесіду, це процес направлений на пошук оптимальних шляхів вирішення труднощів.

Висновки. Узагальнюючи досвід педагогічного консультування у Польщі, можемо зробити висновок, що консультант у цій країні – це і консультант, і радник, що виконує важливу роль в консалтингу, також і професіонал, що надає звичайні поради чи підказки, керуючись власними почуттями. Важливо зазначити, що в якій би формі не здійснювалось консультування в педагогічній діяльності, йому притаманна одна загальна характеристика – спрямованість на індивіда, допомога у вирішенні особистісних проблем та подолання кризових станів. В Україні національна мережа дорадчих служб працює ще не дуже ефективно, що пояснюється такими причинами, як: відсутність досвіду роботи та неготовність до прийняття управлінських рішень в умовах ринкової економіки, скорочення кількості кваліфікованих спеціалістів, необізнаність, недостатня кількість наукових досягнень у цій галузі тощо. В Україні функції педагога-консультанта у закладах загальної середньої освіти виконують практичний психолог і соціальний педагог, які можуть використовувати зарубіжний досвід організації консультативної діяльності в освітньому середовищі. Перспективи подальшого дослідження проблеми педагогічного консультування вбачаємо у вивченні досвіду моніторингу та забезпечення ефективності консультативної діяльності фахівця в умовах закладів освіти усіх рівнів в Україні та в інших зарубіжних країнах.

Вітчизняне освітнє консультування потребує виходу із посередництва та функціонування у якості самостійного гравця у системі освіти України. Це демонструє необхідність проведення наукових досліджень з питань педагогічного дорадництва з подальшим застосуванням його результатів на практиці, забезпечення розробки освітніх програм для консультантів в різних галузях економіки та заходів державної підтримки даного виду діяльності. Отже, у зв'язку з вищевикладеним можна дійти до висновку, що консультування є важливою і перспективною діяльністю освітян, яка зосереджена на задоволенні потреб споживачів, впровадженні інновацій і реформ у галузі освіти.

Формування мережі дорадчих служб в Україні є пріоритетним напрямком державної, і тому польський досвід функціонування дорадчої служби буде дуже корисним та необхідним для побудови дієвої системи дорадництва в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білошицька Т.Ю. Порівняльний аналіз психологічного та педагогічного консультування. *Педагогічний дискурс* : зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький : ХГПА, 2013. Вип. 14. С. 73-78.
2. Бурлаєнко Т.І. Педагогічне дорадництво і консалтинг в сучасній освітній діяльності Польщі. *Науковий вісник УМО. Серія: Економіка та управління*. Вип.3., 2017.
3. Дорошук Н.І. Досвід трансформації освітніх процесів у Польщі. Взято з : <https://orcid.org/0000-0003-3009-8849>
4. Саюк В.І. Теоретичні основи методичної роботи та педагогічного дорадництва : методичні рекомендації . К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 48 с.
5. Michalik-Surówka, J. Doradztwo pedagogiczne w oczekiwaniach i działaniach studentów. Access Mode : <https://core.ac.uk/download/pdf/250300998.pdf>